شاه شجاع او ببرک

د تاریخ په تله کې

حال به مقایسه او عجیب مشابهت

لیکوال: حبیب الله رفیع (۱۳۶۴)

Ketabton.com

ketabton.com - The Digital Library

"شاه شجاع" او "ببرک"

د

تاریخ په تله کې

(جالبه مقایسه او عجیب مشابهت)

لیکوال

حبیب الله رفیع

۱۳۶۴/۱۹۸۵

درسی بک ایجنسی

ketabton.com - The Digital Library

د کتاب نوم :ــــــ شاشجاع او ببرک شا

لیکوال : ــــــ حبیب الله رفیع

د پښتۍ طرح : محمد روحانی میمنی

خطاط : ــــــ شاه محمود پتنګ

ناشر : ــــــ امان کتاب

د خپرولو نومره : ــــــ (۱۴)

د چاپ کال : ــــــ ۱۳۶۴ هـ ش
۱۴۰۶ هـ ق
۱۹۸۵ ع

د چاپ شمیر : ــــــ ۵۰۰ توکه

بیه : ۶ روپۍ

ketabton.com - The Digital Library

تړون

د هغو ټولو سپېڅلو شهیدانو

په نوم

چې په دې یوه نیمه پیړۍ کې یې

له انګرېزانو او روسانو سره

مقدس جهادکړی دی

ح ، رفیع

ketabton.com - The Digital Library

فهرست

سرلیک	مخ

سرلیک	مخ
سریزه	۶
لومړۍ برخه:	
له شاه شجاع نه تر ببرک شاپورې	۹
دوهمه برخه:	
د افغانستان د تاریخ دوې پاڼې	۱۹
لومړۍ پاڼه: د انګریزانو لومړۍ تېرې او د افغانانو ملي پاڅون	۲۱
دوهمه پاڼه: د روسانو لومړۍ تېرې او د افغانانو ملي پاڅون	۳۶
دریمه برخه:	
د بالاحصار ننداره	۴۹
ضمیمه	۵۷

ketabton.com - The Digital Library

د دنیا یا مه عظمت ته دی رسیدلی لګوي

د فرعونیانو د سرونو سلسلې دي راځي

سلسلې

له سکندره تر چنګېزه انګرېز او روس پورې

ستا ازموینت ته د سرونو سلسلې دي راځي

ketabton.com - The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

تاریخ د ملتونو قدنما او حقیقت نما هنداره ده ، دا هنداره پښتنی ثبتوي او څېرې لکه څنګه چې دي هماغسې ښيي ؛ تاریخ څوک بدلولی او غولولی نشي ؛ همدا سبب دی چې د تاریخ قضاوت قاطع او پرېکړه دی ، نه په چا رحم کوي او نه له چا سره ظلم .

تاریخي ملتونه د خپل تاریخ له کرښو نه درس اخلي ، د خپل پرون په غېږه کې د خپل نن پل پوره کوي او د سبا په لور په چټه او ټاکلې لاره یون کوي .

د افغانستان د تاریخي ملت تاریخ همداسې یو زړور او له پندونو او درسونو ډک تاریخ دی ، د لته ډېر ښکروړ او زړور راغلي ، عجیبې ضعیف النفس او ځان پلوري کسان یې موندلي خو د ټول ملت اخیستل یا لاندې کول یې له وس نه وتلي او د افغاني تاریخ د ناموس خلاف وه او ده او په پای کې یې شرمېدلې ماتې حتمي وه او ده .

د پردو د تېري په مقابل کې زموږ د ملت ثابت دریځ زموږ د تاریخ په اوږدو کې ډېرې ورته پېښې زیږولي

ketabton.com - The Digital Library

او د ډېرو ښېلا ښېلو تېرېو سيېر او د پيل او پای ټکی يې سره غوټه کړي دي .

يو له دې مشابهتونو څخه پر افغانستان باندې يو نيم سل کاله څخوا د انګريزانو د لومړي تېري د استان او وجرياڼ دي چې پر افغانستان باندې د روسانو له رواڼ تېري سره ډېر ورته والی او مشابه اړخونه لري ، زموږ په دې رساله کې هم دا مشابهت څېړلی او يوه جالبه مقايسه ترې جوړه شوې ده .

دا اثر دری برخې لري : په لومړۍ برخه کې په نولسمه پېړۍ کې پر افغانستان باندې د انګريزانو د لومړي تېري او په شلمه پېړۍ کې پر افغانستان باندې د روسانو د لومړني تېري يوه لنډه پرتلنه او مقايسه ده چې يو ځانګړی مطلب دی مقدمه - بحث او نتيجه لري ، په دوهمه برخه کې په هُمدې دوو تېريو باندې په دوو بحثونو کې مفصله څېړنه ده چې په دې توګه لومړۍ برخه ددې برخې له پاره د ننوتلو او مدخل بڼه غوره کوي ، دريمه برخه بيا هم په همدې موضوع ليکل شوې او د دې او بړده بحث يوه ادبي نتيجه ګيري يې بللای شو .

زموږ د تاريخ دا جالبه مقايسه او عجيب مشابهت په دې وخت کې چې له وحشي روسانو سره زموږ مقدس جهاد په بشپړ قوت او د لوی خدای جل جلاله په مرسته په بري رواڼ دی ، د لوستونکو مخې ته ږدو او د تاريخ د تېر مسير په بناء د روسانو په محتومه ماتې حکم کوو او خپلو د ننو هېوادوالو او مجاهدينو ته دا وريا د ولغولو

ketabton.com - The Digital Library

چې باید له تاریخ نه درس واخلي او دخپل وحشي دښمن د ماتولو له پاره له هغولارو، چارو، ایثار، فداکارۍ او لوړېپېنې نه کار واخلي چې ددوی پلرونو د انګرېزانو د تېرېدو په وخت کې کارترې اخیستی ؤ .

تردې لنډې یادونې وروسته هو ددې کوچنۍ رسالې لوستلو ته رابولو او درورسانو د بشپړې ماتې په هیله د اسرېزه سره رانغاړو او په موضوع پیل کوو .

په مینه

ح ، رفیع

پېښور ، کورنټاکال

۱۳۶۳/۹/۸

ketabton.com - The Digital Library

لومړۍ برخه:

له «شاه شجاع» نه تر «ببرک شاه» پورې

پنځوس زره انګریزي پوځ ورپسې وو
«شاه شجاع» بریت تاوول سپر د دفاع وو
خو یو لک خراسان ترمنځ «ببرک» تر شا ته
دا دی ځکه «ببرک شاه» ها «شاه شجاع» وو

موږ نه وايو چې تاريخ تکرارېږي خوله دی نه هم بايد سترګې پټې
نه کړای شي چې تاريخي هيوادونه د هغو پخو سيندونو تل او تلوالار
ته ورته دي چې د پېړيو په پوړيو کې رواني او به په خپل قالب کې
اچوي ، تاريخي پېښې قالب بندي کوي او خپل ځانګړی اثر ورښيي؛
له دې ډول هېوادونو څخه افغانستان يو تاريخي او تاريخ جوړوونکی
هېواد دی چې تمدن يې له تاريخ سره غبرګ رانښلېدلی او د ړوندانه
پنځوس زره کلنې نښې نښانې يې په لاس کې دي . دا هېواد د پېړيو
په اوږدو کې د راز - راز تېری کوونکو او اشغالګرانو تر يرغل
لاندې راغلی دی خو د دې هېواد مسلمانو او مېړنيو زامنو د ټولو تېري
شنډ کړي او يرغلګر يې په خپلو وينو لړلي دي .

ليرې نه ځو د موضوع د روښانتيا له پاره پر افغانستان
باندې د وخت د لوی ښکيلاکګر قوت انګرېز لومړی تجاوز او
ددې وخت د لوی يرغلګر قوت روس لومړی تېری سره پرتله
کوو ، سره له دې چې ددې دوو تېريو زماني فاصله د يوې نيمې
پېړۍ شاوخوا ده خو ورته والی يې ډېر سره زيات او د توجه وړ دی:

انګرېزانو په ١٨٣٩ع کال کې پوره ١٤٥ کاله وړاندې له خپل
تر پنځوس زره زيات لښکر سره د هېواد له ختيځ او جنوب ختيځ لوري
څخه د « شاه شجاع » په نامه د يوه فراري سړي د حمايت په پلمه
زموږ په هېواد راننوتل ، د انګرېزانو د تېري منطق دا و چې موږ
« شاه شجاع » پر خپل هوسوونې تخت کېنوو او د حالاتو تر کابو کېدو
وروسته به بېرته خپل هېواد ته ستنېږو . دا لښکر په ټولو عصري وسايلو

ketabton.com - The Digital Library

او نظامي تجهيزاتو سنبال ؤ چې لنديزې دادی:

«د بنګال دويژن د جنرال کاټن په قوماندانۍ ۹۵۰۰ تنه، د بمبۍ دويژن د سرجان کين په قوماندانۍ ۵۶۰۰ تنه، د جنرال د نکن زيرمه شوی لښکر ۴۲۵۰ تنه، د بمبۍ زيرمه شوی لښکر ۳۰۰۰ تنه، د شاه شجاع لښکر ۶۰۰۰ تنه، دده د زوی تيمورشاه لښکر ۴۸۰۰ تنه، د پنجاب د سکهانو مرستي مسلمان لښکر ۶۰۰۰ تنه، د سکهانو قوت الظهر ۱۵۰۰۰ تنه، چې ټول يې ۸۰ توپونه، ۹۴۰ تنه توپچيان او ۵۹۰ تنه مهندسين درلودل، داټول عسکر ۵۴۱۵۰ تنو ته رسيدل چې ۱۲۰۰۰ تنه يې دلوازمو کاروکوونکي او ۳۰۰۰ سره يې بار وړونکي اوښان درلودل، هر جګي انګريز يو نوکر درلود، هر فيل دوه مهتران او هر لښکر دوه سقاوان درلودل او لس بار وړونکي اوښان؛ هر آس يو مهتر درلود، د هرو شپاړسو تنو عسکرو يو آشپز او د هرو دريو اوښانو يو ساروان ؤ؛ ترزندګري، نانبايان، قصابان، خيمه وهونکي، کسبګر او خرڅوونکي هم پردې «مجلل» لښکر ورزياتيدل؛ اما انګريزي افسرانو هريوه افسر لس اوښان، يوه ګاوميښي ريږه، پنځه د سپرلۍ آسونه، دوه ياوبوګان او تقريباً شلو ييښت تنه کاروکوونکي او خدمتګاران درلودل، ورو سته انګريزي ميرمني هم له يو ښهر ميږګي او هر يوه او تخت روانو سره په زيات تجمل سره د افغانستان ميلمستون ته رارسيدلي. د افغانستان پرلاروباندي ددې «مجلل» اردو تيريدل لکه د ملخانو سيل

ketabton.com - The Digital Library

داسې وُېچې د هېواد په کليو او ښارونو راولويدل او خولږه، واښه او ميوې يې په خپله مخه کې له منځه وړل .» (افغانستان در مسير تاريخ ، د ارواښاد غبار تأليف ، ۵۲۳ مخ .) .

هدارنګه روسانو په ۱۹۷۹ع کال کې له خپل سل زرين مجهز لښکر سره د افغانستان له شمالي او شمال لويديځ لوري څخه د خپل يوه فراري څېره خور ببرک کارمل د حمايت په پلمه زموږ په وطن راتوېې شول ، د روسانو ديري منطق هم دا و چې موږ ببرک د کابل پرتخت کښېنوو او د وضعې تر آرامېدو وروسته زموږ لښکر بېرته زموږ هېواد ته ستنېږي ، دې لښکر مکمل عصري تجهيزات درلودل او په دې تېرې کې هوايي تېرې هم له دې کبله چې په دې يونيم سل کلن زماني واټن کې الوتکه اختراع شوې او پراختيا يې کړې وه ، شامل و ؛ سره له دې چې د روسي متجاوز لښکر د مهماتو جزئيات تر اوسه په لاس کې نشته خو په زرهاوو توپونه او ټانکونه ورسره وو ، په سلهاوو الوتکې ورسره ملې وې او په دې سربېره يې ممنوعه کيمياوي او زهرلرونکې وسله هم له ځانه سره درلوده او په سلهاوو زره کله شينکوف او وژونکې وسلې يې افغانستان ته له ځان سره راوړې .

د پرلوې توپير چې په دې دوو تېريو کې موجود و دا و چې شاه شجاع د انګرېز د لښکرو په مخکښ صف کې د کندهار له لارې وطن ته را ننوت خو ببرک تزارمل په افغانستان کې د روسي عسکرو تر ځای پرځای کېدلو وروسته د روسي الوتکې

ketabton.com - The Digital Library

په ټول بکس کې په پټه افغانستان ته را ننه ایستل شو. همدا راز شاه شجاع خپله واکمني (!) په کندهار کې په یوه غونډه کې اعلان او «تاج پوشي» ترسره شوه خو ببرک د مسکو او تاشکند له راډیوګانو څخه خپل رټلی رژیم اعلان کړ او د بریژنیف په وړاندې یې د هېواد پلورنې مراسم ترسره کړل.

انګرېزانو د لاهور د دریې اړخیز تړون له مخې چې په ۱۸۳۸ع کال د انګرېزانو، رنجیت سنګهه او شاه شجاع ترمنځ شوی و، افغانستان اشغال کړ او روسانو د هغه تړون له مخې چې په ۱۹۷۸ ع کال یې له خپل بل نوکر «تره کي» سره په مسکو کې لاس لیک کړی و، د افغانستان په اشغال لاس پورې کړ.

افغانانو ته کله چې څرګنده شوه چې د افغانستان واکمن شاه شجاع نه بلکه مکناټن دی او انګرېزان د هېواد په ټولو چارو کې لاس لري، نو وسله یې راپورته کړه او په ټول هېواد کې یې په پاڅون لاس پورې کړ، د دې ملي قهر منطقي نتیجه د ۱۸۴۱ع کال د نوامبر د دوهمې نېټې ملي پاڅون و چې د کابل او شاوخوا خلک د ملي مشرانو تر قوماندې لاندې راپاڅېدل، د خپلو لاسو په وسله یې بالاحصار تر اور لاندې ونیو او د هېواد پاکه خاوره یې د دښمن تر پښو لاندې په اور بد له کړه.

همدا راز له هغې ورځې نه چې روسانو د ۱۳۵۷ لمریز کال (۱۹۷۸ع) د غوایي د کودتا له لارې خپل نوکران واکمنۍ ته ورسول او زموږ پر پاکه خاوره یې غیر مستقیم تیری وکړ او زموږ سیاسي سرنوشت یې تر لاسه کړ. افغانانو د موضوع له درک سره سم ټوپک ته لاس کړ،

ketabton.com - The Digital Library

محلي قیامونو ورو- ورو د ملي پاڅون بنسټ غوره کړه، عسکري او ملکي پاڅونونه وشول او د روسانو پر استعماري اداره وژونکي او دروني ضربې واردې شوې، په ۱۹۷۹ع کال کې پر افغانستان باندې د روسیا نوې سلطه وال تېرې د عمومي انقلاب سبب شوې چې ورځ په ورځ یې لمن پراخه او بریې یې د توجه وړ شول او اوس لکه څرنګه چې د ۱۸۴۱ع کال د نومبر په دوهمه نېټه چې کابل د مجاهدینو تر محاصرې لاندې ؤ، د ا تاریخي ښار د اسلام او وطن د غازیانو تر زړورې محاصرې لاندې راغلی دی.

د شاه شجاع په دوره کې هم دولتي اداره او افغاني عسکر د انګریزانو په خدمت کې وو او اوس هم داسې ده؛ په هغې وخت کې هم دې خوار ساتل شوي خوځښ، وو او د پیاوړي ایمان په وسله سنبال ملت خپله تیره توره خپل دښمن ته وښوده او اوس هم.

هغه وخت هم د شاه شجاع بادارانو، برنس او مکناټن د مجاهدینو د تېرې توري له لاسه یو په بل پسې د جهنم لاره ونیوله او اوس هم د ببرك بادارانو بریژنیف، اندروپوف او چرنینکو د مجاهدینو میړاني او نه باور کېدونکو بریو له امله زړه چاودي د دوزخ کندې ته روان شول.

د انګریزانو په تجاوز کې هم هغه بټول انګریزي عسکر چې د لته بند له لارې نه کابل ته راغلي وو په همغه لاره کې جهنم ته ولیږل شول او اوس هم هغه روسي عسکر چې د سالنګ

ketabton.com - The Digital Library

د تونل له لارې کابل ته راغلي په هغه لاره کې چې جهنم ته لېږل کېږي .

د افغان او انګرېز په لومړۍ جنګ کې د برنس او مکناټن تر وژل کېدو وروسته د شاه شجاع د وژل کېدو وار هم را ورسېد او اوس هم د بریژنیف او اندروپوف تر زړه چاودې کېدو او جهنم ته تر رسېدو وروسته د ببرک تزار هم د وژل کېدو موقع رالنږدې شوې ده .

د شاه شجاع د درامې په پای کې بیا هم شاه شجاع دا میړانه وکړه چې د انګرېزانو له هغه قرارداد نه یې غاړه وغړوله چې له ملي مجاهدینو نه یې ژمنه اخیستې وه چې انګرېزان به شاه شجاع له ځان سره بیایي او افغانستان به ده ته په برتانوي خاوره کې معاش ورکوي او په مقابل کې به دوی امیر دوست محمد خان بیرته افغانستان ته را ستنوي خو شاه شجاع ددې تړون په خلاف له انګرېزانو سره تړلو ته په افغانستان کې وژل کېدلو ته ترجیح ورکړه او هغه د مجاهدینو په لاس د خپلې لوېې ګناه په کفاره کې ووژل شو خو له ببرک سره دا شجاعت هم نشته او چې دا نن روسان له افغانستان نه پښې سپکولو ته اړ شي نو دی به روسانو ته زاري کوي چې تر ځان وړاندې ماله افغانستان نه وباسئ خو وخت به تر وخت تېر وي او روسان د خپل مصلحت له مخې مغلوبیان په نیمه لاره کې پرېږدي نو بیا به دوی تر ځي او ببرک به جبراً مجاهدینو ته پرېږدي او بیا به هم د تېښتې له

ketabton.com - The Digital Library

هغو سره د شاه شجاع په سرنوشت اوري او د مجاهدينو په لاس به د دوزخ کندې ته غورځول کيږي .

په نتيجه کې بايد ووايو چې پر افغانستان باندې د روسانو لومړی تېری هغه لار چې يوه نيمه پېړۍ وړاندې د انګريزانو لومړی تيری وهلې وه ، په ځنه کې لري او موږ داسې وړځې ته ستړګې په لاريو چې د دې دوو تېريو د پيل او پای ټکي په څېل تاريخ کې سره وتښلو او د راتلونکو تيري کوونکو له پاره يې د عبرت د يوه لوی درس په توګه پرېږدو !

هو ! د اورځ ډېره لنډه او نږدې ده ځکه چې لوی خدای جل جلاله د حق او حق پالونکو ملګری دی :

لا تر اوسه يې ما غزه په قرار نه دي
چا چې ماسره وهلی سر په سنګ دی

ketabton.com - The Digital Library

د وهمه برخه:

د افغانستان د تاریخ دوې پاڼې

چې

د هرې پاڼې یو مخ تور او بل طلايي دی

د انګريز جهاني زور دلته اوبه شو
په زرګونو د تنزار ګوی لښکر دی

ketabton.com - The Digital Library

لومړۍ پانه

په ۱۸۳۸ کال پر افغانستان باندې د انګرېزانو

لومړی تېری

او د ۱۸۴۱ کال د نوامبر په دوهمه نېټه د افغانانو

ملي پاڅون

په نولسمه پېړۍ کې په افغانستان کې د اقتدار جنګونو او د واکمنۍ کورنۍ، کورنیو شخړو د افغانستان هغه پیاوړې ستره (امپراتوري) چې لوی احمدشاه بابا یې بنسټ ایښی وُ ډېره کمزوري کړه او بې ځواکه کړه او ددې زمینه یې برابره کړه چې د روس او انګرېز بنګېلاکګرو ستر واکو افغانستان د خپل استعماري رقابت صحنه وګرځوي.

انګرېزانو ته د قدرت د وړي شاه شجاع پناه ور وړل او نور وات حالات داسې وښوول چې انګرېزان تر رسوا نو وړاندې شي او

ketabtoh.com - The Digital Library

د افغانستان په لاندي کولو سره د آموسیند ترشنده و پورې ځان ورسوي ، د ۱۸۳۸ع کال په جون کې له فراري شاه شجاع سره د لاهور مثلث تړون کول ددي تجاوز عملی پیلامه وه ؛ انګریزانو دیوې اعلامیې په ترڅ کې امیر دوست محمدخان په دې تومتي کړې چې ګویا د روس په مرسته له افغانستان سره د « پېښور » بیاتړل غواړي ، دوی په دې اعلامیه کې « بارکزی » سردارانو د حکومت « غاصبین » وبلل او د افغانستان واکمني یې د « سدوزیو » « قانوني حق » بلله ، د « بارکزو » په وخت کې یې د افغانستان وضعه « ګډه وډه » وښودله او په اعلامیه کې یې زیاته کړه چې دا ګډوډي هغه وخت له منځه ځي چې شاه شجاع د انګریز په پوځي مرسته بېرته په خپل « موروثي تخت » کښېنول شي او په دې توګه به د برتانوي هند « تمامیت » تأمین او د افغانستان د ملت « اتحاد » به ټینګ شي .

د همدې منطق په بناء انګریزان پر افغانستان باندې د تېري په تیارۍ بوخت شول ، د سفربرۍ امر یې وکړ ، د شاه شجاع په لاسلیک یې په افغانستان کې زیات شمیر ابلاغیې نشر کړې چې پکې ویل شوي وو : د افغانستان د سلطنت حقیقي او شرعي وارث « اعلیحضرت شاه شجاع د غازي احمد شاه بابا » لمسی دی او محمدزایي وروڼه د تاج او تخت غاصبان دي نو دادی د افغانستان « اصلي پاچا » له « خپل لښکر » سره د خپل پلرني تخت د نیولو په نیت خوځېدلی دی او د هندوستان د انګریزي حکومت

ketabton.com - The Digital Library

لښکرې چې دی یې دروند میلمه ؤ دده په ملتیا کې ورسره روانې دي څو په خپل پلرني تخت بأندې دده «جلوس» وويني او «مبارکي» ورکړي بيا به دا دوست لښکر بېرته له افغانستان نه ووزي او هندوستان ته به راوګرځي شي .

له شاه شجاع سره دا روان «مبارکي ويونکي» «دوست» لښکر چې تول شمېر یې شلو پنځوس زره يو سل او پنځوس تنه کېده او اوبيا تو پونه او د وخت مدرنه او قوي وسله ورسره وه ، له ښځو او ځمېزانو سره را روان شو ، پټیل شوې وه چې دا «محدودي قواوي» د خيبر له لارې ننګرهار او د سيند او بلوچستان له لارې کندهار ته ننوزي . د سيند له خوا راروانې قواوې د ۱۸۳۹ع کال د جنوري په شلمه نېټه د سند د سيند څنډو ته را ورسېدې ، په فبروري کې تر سيند راپورې وتې او په ښکارپور کې له شاه شجاع سره یو ځای شوې ، په افغانستان کې د انګرېزانو اصلي پاچامکنانو چې ظاهراً د انګرېز د سفير په توګه ؤ ، ورسره ؤ .

د خيبر له لارې را روانې قواوې هم یوازې نه وې د شاه شجاع زوی شهزاده تیمور ورسره ؤ چې په ډېر «اعزاز» یې را روان کړی ؤ .

انګرېزانو په خپل دې پروګرام کې هڅه درلوده داسې وښيي چې شاه شجاع د افغانستان «خپلواک» پاچا دی او ورسره راغلی انګرېزي لښکرې تر فرمان لاندې او څو ورځني میلمانه دي . له همدې امله دوی په کندهار کې د شاه شجاع د

ketabton.com - The Digital Library

تاج پوشۍ په وخت انګریزي عسکر په داسې ډول د شاه شجاع په مخ کې تېر کړل چې انګریزي بیرغونه یې د « احترام » په توګه ځوړند کړي وو او کله چې دی پر تخت کښېناست د ده په درناوي کې یې د توپونو (۱۰۱) ډزې وکړې ، بیا نو د انګریزي لښکرو قوماندان جنرال کین او په افغانستان کې د انګریز سفیر «مکناټن» د پاچا «حضور» ته وړاندې شول او د انګریز د حکومت په نمایندګۍ یې مبارکه ورکړه ؛ په ختیځ افغانستان کې یې هم داسې وکړل ، شهزاده تیمور یې چې زربفتي جامې یې اغوستې وې په ورېښمین مسند کښېناوه ، دواړو خواوو ته مامورین او عسکر د « احترام » په ډول ودرېدل او انګریزي افسرانو مبارکه ورکړې ، دا د انګریزانو د تجاوز د پردې مخ او روپوش و ؛ ددې تر شا یې جواسیس خواره کړل ، پیسې او آوازې یې خپرې کړې ، د کابل د پاچا امیر دوست محمد خان د واکمنۍ د نامشروعۍ په سرخبره کې یې د خلکو ذهنونه « تنویرول » غوښتل ، مشران او مخور خانان او نور لرونکي کسان یې په شاه شجاع راټولول ، څوک چې په پیسو او دسیسو وغولېدل راټول او چا چې مقاومت کاوه له منځه یې وړل .

انګریزان په داسې حال کې چې شاه شجاع یې په مخه کې راروان و د ۱۸۳۹ع کال د اپریل په ۲۵ مه نېټه کندهار ته ننوتل او د حکومتي قواوو له جزوي مقاومت نه وروسته یې کندهار تسخیر کړ ، د مې په اتمه نېټه یې د شاه شجاع تاجپوشي ترسره کړه او نژدې یوه ورځ پخوا یې د افغانستان پر دې خودمختار (۱) پاچا

یې او فقره این ترون لاسلیک کړ چې په هغه کې مثل شوي وه ، انګریزي مېلمانه عسکر به د تل د پاره په افغانستان کې پاتې او لګښت به یې د افغانستان له خوا ورکول کېږي ، افغانستان به له بل یوه اروپايي هېواد سره هم روابط نه لري او تجارتي چارې به یې هم د انګریزي دولت د ایلچي په خوښه ترسره کېږي .

پرنګیانو له خپل رالوارد کړي پاچا سره په کندهار کې تر دوو میاشتو تېرولو وروسته د کابل په لور د راتلو اراده وکړه ، په کلات کې غلجیو خوړې ورې حملې پرې وکړې او کله چې غزني ته راغلل له تړلیو دروازو سره مخامخ شول ؛ غلجیو د شپې له خوا پرغل پرې راووړ ، دوی سنګرونه جوړ ول او لا بریدي ته ځکړي . خو شاه شجاع په بېړه د انګرېز قواوې ور واستولې او غافلګیرې یې کړل ، غلجي غازیان یوه برخه شهیدان او یوه برخه یې اسیر شول چې دا اسیران هم د انګرېزانو د کمپ په مخه کې د قربانۍ د پسونو غوندې حلال او شهیدان شول ، انګرېزانو غوښتل د «وحشت» له لارې افغانان وویروي چې «تسلیم» شي او له جهاد نه لاس واخلي . له انګرېزانو سره د غزني ښار د ټینګې کلا د تسخیر توان نه و ، سردار غلام حیدر خان بشپړ نظامي ترتیبات نیولي وو خو دوی له یوه بل سردار عبدالرشید نومي نه استفاده وکړه ، د هغه د خیانت له امله یې د غزني ښار کابلي دروازه د شپې له خوا والوزوله ، انګرېزي قواوې کلا ته ننوتلې ، په ښار کې

ketabton.com - The Digital Library

د ننه کوڅه په کوڅه د لاس او ګریوان جنګ پیل شو تر دوولس سوو زیات کسان شهیدان شول ، جنګي بنديان یې شاه شجاع ته ور وستل خو له مخامخ کیدو سره یوه بندي پرې غږ کړ : « د پرنګي نوکره ! » او له دې سره ټول بنديان حلال کړای شول .

امیر دوست محمد خان په ارغندي کې له خپلو عسکرو سره ناست و او د « څه به کیږي ؟ » انتظار یې یوست ، کله چې په غزني کې د انګریزانو له وحشت نه خبر شو په ډېر تلوالیتوب یې عسکر پرېښودل او د اونۍ د کوتل له لارې د بامیان او خلم په لور روان شو او « ترپ » ته یې په « خرپ » ترجیح ورکړه ، کابل بې واکمنه[۱] شو او انګریزان له خپل راوستلي ټولواک (؟) سره په کابل ننوتل او د بالاحصار په ارګ کې یې په بشپړه خاطر جمعي واړول . د کابل خلکو لاس پوڅي پاچا ته په کرکه ، نفرت او حیرت کتل او انګریزانو هم چې ځان پر افغانستان « مسلط » ګڼلی و نو یې د شاه شجاع ظاهري نازول او پاچا - پاچا کول هم پرېښودل او په ډېره بې اعتنايي یې مستقیماً په حکمروايي لاس پورې کړ او مکناټن نور په افغانستان کې « سفیر » نه بلکه « ټولواکمن » و .

انګریزانو په افغانستان کې د خپلې دايمي استوګنې په غرض په نظامي تأسیساتو او د قشلو په جوړولو لاس پورې کړ او یو شمېر اضافي قواوې یې په دې نامه چې موږ عملاً له افغانستان څخه وزو بېرته ولېږلې او د خپل واک او ځواک په استحکام یې لاس

پوري کړه .

له بلې خوا افغانانو د خپل خصلت له مخې خپل دښمن په خپل کور کې نشوی لیدلی ، د هېواد په گوټ - گوټ کې ګنګوسې وې ، د ټینګار تیاری نیول کېده او د پاڅون ، د ملي غورځنګ او د ملي یون .

ددې لوی قیام لومړنۍ خښتې هماغه وارې ځلې او خواره واره یرغلونه وو چې د کندهار - کابل پر لاره پر شاه شجاع او دده پر دوستو لښکر د کلات غلجیو پیل کړل ، په غزني کې خلکو مېړنی ټینګار او مقابله وکړه او کله چې شاه شجاع (!) او دده باداران په کابل کې استوګن شول د زړه ملي خلک پاڅېدل چې په وحشت سره وکوتل شول ، بیا چې خپلواک (!) پاچا ننګرهار ته یو نمایشي سفر کاوه د کونړ خلکو د پاچا او دده د دوستانو پر ضد پاڅون وکړ چې د توپونو په خوله غلی کړای شو ، وروسته جبار خېل پاڅېدل خو انګرېزانو په بېړه هر پاڅون ځای په ځای غلی کاوه دا پاڅون یې هم غلی کړ ، افغانان ددې پر ځای چې دا «وحشت» یې و وېروي نور هم جري او زړور شول ، خوګیانو دې بېګانه دولت تر دمالیې له ورکولو نه سر وغړاوه او د حصارک غلجي یو ځل بیا پاڅېدل او د کابل - ننګرهار لاره یې تر تهدید لاندې ونیوله ، د اد ۱۸۳۹ ع کال خواره واره قیامونه وو ، ددې قیامونو نتیجه دا هم وه چې شاه شجاع (!) خپل ځان وپېژانده او پوه شو چې زه «څوک یم ؟» له مجاهدینو سره یې د تماس هڅه وکړه خو د انګرېز تر بشپړه څارنه لاندې

ketabton.com - The Digital Library

ؤ او فرمانونه یې د انګرېزانو لاسونو ته ولوېدل او یله نتیجه یې داوه چې په ۱۹۴۰ع کال کې ددې قیامونو لمن ډېره خوره شوه د حصارك د غلجیو جبهه پیاوړې پاتې شوه او په خوړد کابل کې یې دیوه برید په ترڅ کې د انګرېزانو لویه قوه تس نس کړه، همدا وخت د کوهستان او نجراو خلك هم راولاړ شول او د جهاد ملاوې یې وتړلې، د کندهار خلك هم پاڅېدل او انګرېزي فرماندار یې وواژه.

هلته امیر دوست محمد خان بخارا ته تر تېښتې وروسته بېرته شمالي ولایاتو ته راغبرګ شو او خلکو یې مېړانه ملاتړ ورسره وکړ، له کندز نه له پنځه زره لښکر سره بلخ ته روان شو، له خلم نه هم پنځه زره لښکر ورغی، لښکرې له انګرېزانو نه ماته وخوړه خو پاچا د کوهستان او کاپیسا مجاهدینو په بلنه شمالي ته راغی دلته نږه ور مجاهدینو د ملي رهبر(!) په توګه وهانه او له انګرېز سره بریالی جنګ روان ؤ، انګرېزانو په جنګ کې شرمېدلې ماته وخوړه خو پاچا یو ناڅاپي د جنګ له مېدانه ورك شو، له خپل باوري دوست سلطان محمد خان سره د کابل په لور روان شو، د ۱۸۴۰ع کال د نومبر په څلورمه نېټه کابل ته ورسېد، هاندیکر مهال ؤ، مکناټن له ښکار نه ارګ ته روان ؤ چې د پاچا ملګری سلطان محمد خان ورغی او ورته وې ویل: «امیر دوست محمد خان راورسېد!» مکناټن په وارخطایي وپوښتل «له لښکر سره؟» ده ویل: نه!» امیر ور وړاندې شو،

ketabton.com - The Digital Library

مکناټن ته ورغاړه ووت او قصرته له ننوتلو وروسته يې خپله توره مکناټن ته تسليم کړه چې بيا ئې معاهدو او مفاهمو ورو سته هندته واستول شو، د شمالي مجاهدين د پاچا په ناڅاپي ورکېدو پريشانه وو خو کله چې خبرشول: پاچا له کلي ميدان نه دښمن ته تښتېدلی دی، نو ډېر حيران شول خو پريشان نه شول ځکه چې د دښمن ماتول او د خپل هېواد آزادي کتل يې خپل اسلامي او ملي فرض باله، دوی لکه زخمي زمري په خپل ټول قوت د دښمن په عسکري قشله ورتوی شول، زيات شمېر يې د دوزخ مېلمانه کړل او پاتې تري وتښتېدل، هدا وخت په هلمند کې هم د جهاد يوه لويه جبهه جوړه شوه او په ننګرهار کې سنګوخېل پاڅېدل چې په دې ډول په ۱۸۴۰ع کال کې د جهاد لمن ډېره خوره شوه او د افغانستان په هره برخه کې جبهې جوړې شوې.

د ۱۸۴۱ع کال شمې له وړو ـ وړو قيامونو سره په آرامۍ تېر شو خو په اپريل کې يې بيا قيامونه ګړندي او پيا وړي شول، له يوې خوا د جهاد حلقه لوېېدله او په ټول افغانستان کې خورېدله او له بله پلوه د مرکز (کابل) په لور دا حلقه د تنګېدو په حال کې وه او د انګرېزانو د تنفس لارې يې بندولې، د کلات غلجيو په اپريل کې يو ځل بيا په انګرېزي قواؤ بريالۍ حمله وکړه، په جون کې د کندهار علیزي پاڅېدل، انګرېزانو په مجاهدينو کې د نفاق اچولو له پاره کسان واستول خو بريالي نه شول. په هلمند کې له دښمن سره خونړۍ جنګونه پيل شول، د غزني خلکو په جولای کې د کابل -

ketabton.com - The Digital Library

کندهار لاره بنده کړه او د انګرېزانو یوه لویه قوه یې چې کندهار ته تلونکې وه، تس نس کړه؛ د دسمبر په میاشت کې په کردېزکې د زاوې خلکو یو بریالی پاڅون وکړ، په ۱ اکتوبر کې د کوهستان او حصارک مجاهدینو په ګډه سره له کوهستان او تېزین نه تر بتخاک پورې دا نوله سیمه انګرېزانو ته د اور په تبې ید له کړه، د انګرېز ورلېږل شوې قواوې یې وار په وار له منځه یووړې او د کابل په لور را لنډ شول، د اکتوبر په ۳۰ مه نېټه په بنارکې د سیاه سنګ په عسکري چوڼۍ مجاهدین لاس بری شول او نورو مجاهدین په بنار کې دننه د یوه عمومي پاڅون په لټه کې وو؛ تر اوسه د جهاد مشران په خپل - خپل ځای کې په جهاد بوخت وو، واحده رهبري او د جهاد د لار ښودنې له پاره یې قبلي مفاهمه نه درلوده، مجاهدینو ددې خلا د ډکولو له پاره هم کار وکړ، د ۱۸۴۱ع کال د نوامبر په لومړۍ شپه د مجاهدینو مشران د عاشقانو عارفانو سره لنډ په باغ نواب کې په یوه کور کې سره راغونډ شول؛ امین الله خان لوګري، عبدالله خان اڅکزی او نور د جهاد مشران د عمومي پاڅون د طرحې په جوړولو وغږېدل؛ د جنګ قوماندان، نائب او یوه انقلابي شورا یې جوړه کړه، د دښمن مکتوبونه یې ضبط او مخابرې یې تر کنټرول لاندې راوستې او په لوړ تدبیر یې د قیام د بریالي کېدلو ټولې خواوې وسنجولې او بیا یې نوې پرېکړه وکړه چې سبا به د نومبر په دوهمه نېټه (چې د عقرب له ۱۰ سره سمون خوري) ملي عمومي پاڅون کېږي،

ketabton.com - The Digital Library

په پاک قرآن سوګند واخیست شو او سبا لمانځه مهال عمومي
قیام په ټولو جوماتونو کې اعلان او له لمانځه او دعا وروسته
پیل شو، د کابل ښار ټول دکانونه وتړل شول د «الله اکبر»
ملکوتي غږونو د کابل ټوله فضا ونیوله. مجاهدین په خرابات کې
د برنس په کور ورغلل، ده د پیسو او رشوت وعدې ورکړې خو
مجاهدین پرې ورتوی شول، په کور یې اور پورې کړ او
څو شیبې وروسته یې ککرۍ د کابل په څوک کې ځړول شوې وه،
په ښار کې د انګریزانو ټولو کورونو ته اور ورته شو، مکناټن د
بي بي مهرو قشلې ته وتښتېد، له بالاحصار نه د انګریزانو یو کټهک
مجهز عسکر ښار ته راووتل، ښځو له بامونو په ډبرو ویشتل،
ایشېدلې اوبه یې پرې راتویولې او سنجونه یې پرې راغورځول
او کله چې د مجاهدینو صفونو ته راورسېدل د لاس او ګرېوا ن
په جنګ کې دا اوه سوه کسه د پښو غونډې حلال او د دوزخ
مېلمانه شول، شاه شجاع خپل زوی تیمور د خلکو د آرامولو له پاره
راولېږه خو ده چې وضعه ولیده مجاهدین یې د دښمن په
مقابل کې تشجیع کړل او ځان ته یې نجات ورکړ.

انګریزانو کابل ښار له بالاحصار نه د توپونو تر اور لاندې ونیو،
خو د دې توپونو د ږو د قهرېدلو او پاڅېدلو خلکو احساسات نور
هم توپاني کړل، دا وخت د شاه شجاع د دربار افغاني کارکوونکو
هم د جهاد صفونو ته راودانګل او دوی یې یوازې پرېښود، ۷۵۰ تنې
ښځې هم له کورونو نه راووتلې او د مجاهدینو په صف ورګډې شوې،

ketabton.com - The Digital Library

انګریزان د بي بي مهرو او نورو عسکري قشلونه ته راغونډه شول او هلته يې دفاعي جنګ غوره کړ، د قیام مشران د جهاد او عملي جنګ مشران هم وو او دښمن ته د ننګ په ډګر ولاړ.

د نومبر په دريمه نېټه د انګریزانو دفاعي کلاوې هم بې ځنه شوې او مجاهدين ترې تاو راتاو شول او د اوخت د کوهدامن، کوهستان، غلجيو، لوګر، ميدان، وردګو او ننګرهار ته د نورو لښکرو سيمو مجاهدين هم را ورسېدلي او د کابل له مجاهدينو سره يو ځای شوي وو؛ د نومبر په څلورمه نېټه د انګریزانو د غلي لوی ګودام او زياتې جنګي کلاوې مجاهدينو لاندې کړې او د نوامبر تر اوومې نېټې پورې انګریزانو ته يوازې بالاحصار او د بي بي مهرو لوړه جنګي کلا ورپاتې وه.

انګریزانو د جلال آباد یا کندهار له لارې د انګریز د امدادي پوځ د راتلو انتظار درلود خو دا پوځونه هم مجاهدينو د کابل - ننګرهار او کابل - کندهار په لارو کې له منځه وړي وو. انګریزانو په جنګ سربېره له دسيسو او پيسو نه هم کار واخيست او د جهاد لوی مشر غازي عبدالله خان اڅکزی د همدې خيانت ښکار شو او عبدالعزيز نومي د شاله خوا حمله پرې وکړه چې د نوامبر په ۲۹ نېټه داسې وخت چې د مجاهدينو مورال د تقويې له پاره په زخمي حالت کې له کوره راووتلی او په آس سپور و، شهيد شو؛ میرمسجدي خان مسموم کړای شو چې د نومبر په ۲۶ مه نېټه شهيد شو خو جهاد غلی نشو او د نوامبر په ۲۵ م او ۲۸ مه نېټه سردار

ketabton.com - The Digital Library

محمد اکبرخان او محمد شاه خان غلجي د جهاد په مشرانو ورزيات شول او د اخلاص په ډکه کړه .

انګريزان مجبور وو او د دسمبر په مياشت کې چې له هرې خوا نا اميده شوي وو سولې ته حاضر شول او د سولې د تړون يوه مسوده يې ملي مشرانو ته واستوله څو هغوی په مقابلتاً مسوده تياره کړه چې له افغانستان نه يې د انګريزانو يې له قيد او شرط وتل ، افغانانو ته د درنې وسلې پرېښودل ، بيا د افغانستان په لوري د تګ له پاره کار ه نه کتل يې مهم ټکي وو؛ مکناټن د دسمبر په يوولسمه د امسوده له ملي مشرانو سره لاسليک کړه ، مکناټن ډېر ژر له شوي تړون نه غاړه غړول غوښتل او د دسيسو له لارې يې نوي ارتباطونه ټينګول او د ملي مشرانو تر منځ يې درز اچول غوښتل چې دوی بيا په پټه کې په ډېر مهميت د انګرېزانو دسيسې سره افشا کړلې او د همدې هنا قفت نتيجه وه چې مکناټن هم سر پکې وخوړ او د دسمبر په ۲۳ نېټه د مجاهدينو تر تيغ تېر شو .

انګرېزانو سره له دې چې له کابل نه د وتو تړون لاسليک کړی و خو بيا يې هم زړه ته نه لوېده چې يوه لويه استعماري امپراطوري دې د يوه واړه ملت له لاسه داسې شرمېدلې ماته وخوري نو د نوو قوا و د را رسېدلو په تمه يې په وتلو کې ځنډ کاوه خو مجاهدينو فشار پرې اچولی و چې ډېر ژر بايد ووزي ، د انګرېزي امپراطورۍ حيثيت نور د خوندي کېدونه و خو د ۱۸۴۲ع

ketabton.com - The Digital Library

کال د جنورۍ په ۶ مه نېټه د کابل تخلیه پیل شوه، په سره ژمي کې سره انګرېزان په بد حال په وتلو شول، د سمبار له لمر ختو سره یې د کابل له قشلې نه په وتلو پیل وکړ او ترماښام لوېدو پورې یې قشله تخلیه کړه، مجاهدینو د وی تروتلو وروسته قشلې ته اور واچاوه او د سرو لمبو په رڼا کې تر ډېره ځایه دوی ځان ته لاره تاکله؛ انګرېزانو بیا هم تمه درلوده چې د ننګرهار نه به انګرېزي قواوې ملاتړ وکړي او ماته به یې په بري بدله شي، مجاهدین پوه شول، د ورځې به یې د تړون په اساس د انګرېزانو ساتنه او څارنه کوله خو د شپې به له خورد کابل نه ترجګدلک پورې محلي افغانانو یرغلونه پیل کړي او د دښمن عسکر به یې له منځه وړل، د جنورۍ تر ۱۳ مې نېټې پورې چې انګرېزان د جګدلک له غاښې اوښتل د انګرېزانو له اوولس زره لښکر نه یوازې یو ډاکټر براېډن ژوندی پاتې و چې ننګرهار ته یې د انګرېزي پوځ د تباهۍ خبر ورسولای شو.

په دې ډول پوې لوېې امپراتورۍ له یوه واړه او بې پاچا ملت نه تاریخي او نه هېرېدونکې ماته وخوړه او هماغه و چې په تول نړۍ کې یې ماته شروع شوه او یو وخت داسې هم راغی چې د الوی استعماري بنامار زموږ له کاونډ نه هم ورتښتول شو او په زرهاو میله له موږ نه لرې ولاړ او د امستعمرې یې له کومې څخه ووتلې.

ketabton.com - The Digital Library

تقدیر داسې پښینه کړه چې د افغانستان بل همسایه استعماري قوت ته هم د تېري وار ورسید، د ۱۹۷۸ او ۱۹۷۹ ع کلونو په اپریل او دسمبر کې یې پر افغانستان دوه پرلپسې تېري وکړ. پر افغانستان باندې د انګرېز لومړی تېری او د روس لومړی تېری د زماني په لحاظ څه کم یوه نیمه پېړۍ فاصله لري خو د پېښو تسلسل یې تر ډېره ځایه سره ورته دی او د تاریخ د تکرار بڼه یې غوره کړې ده نو ځکه موږ د انګرېز د لومړي تجاوز پاڼه همدلته رانغاړو او د موضوع د بشپړتیا له پاره د روسانو د لومړي تېري پاڼه را اړوو او په تېریو کې یې مطالعه کوو.

ketabton.com - The Digital Library

دوهمه پانه

په ۷۹-۱۹۷۸ع کلونو کې پر افغانستان باندې د روسانو دوه پړاوېز یرغل او د افغانانو ملي پاڅون

په شلمه پېړۍ کې ۲م کورنیو شخړو، اغتشاشونو او د واکمني کړنو د اقتدار، رقابتونو د افغانستان هغه ځوانه خپلواکي چې د لوی خدای جل جلاله په مرسته، د اعلیحضرت امان الله خان په اراده او د ملت په همت تر لاسه شوې وه له خپل اصلي هستینه وایستله، افغانستان یې د یو بل محتاج کړ، د اقتصادي او فرهنګي بنکېلاک لاسونه له هرې خوا را اوږده شول، زموږ خپلواکي تش په نوم پاتې شوه او ددې زمینه یې برابره کړه چې افغانستان د شرقي بنکېلاک کوښي ته ور تېل وهل شي.

داوخت د هند او پاکستان په آزادېدو لوا وجوړېدلو پېره

ketabton.com - The Digital Library

انګرېز زمونږ له ګاونډه نه تللي ؤ او هم د غربي استعمار ځنګښې د امریکا په لاس کې وه ؛ امریکا له روس سره د نړۍ د ویش (۱) په طرح کې افغانستان د خپلو ګټو له ساحې څخه ایستلی ؤ او له بلې خوا د روسانو سره او خونړي بنکېلاک زمونږ په پوله ولاړ ؤ ، له غیر ملي حکومتونو سره یې د دوستۍ په جامه کې تړونونه کول ، د اقتصادي ، فرهنګي او نظامي بېلا بېلو تشبثاتو له لارې یې په افغانستان کې ځان ټینګاوه ، له یوې خوا یې زمونږ عسکري ته لاره وکړه او له بلې پلوه یې په ۱۳۴۳ش/ ۱۹۶۸ع کې د « خلق » د باند په جوړولو سره زمونږ په هیواد کې یوه پخه سیاسي اډه جوړه کړه ، که څه هم د « خلق » باند له ملت نه تجرید ؤ خو د روس په مالي او عملي سپورټ یې تاداؤ پوخ شو او د بې تجربې ځوانانو په مغزونو کې یې ریښې وزغلولې

لکه څرنګه چې د بنکېلاک قانون دی په یوه امسا تکیه نه کوي محکمه کېدی شي چې ورسته شي او اتکاء یې له منځه ولاړه شي او هم بنکېلاک په یوه هیواد کې دوې رقیبې ډلې یا کسان ساتي څو دواړه په رقابت سره یو تر بل بنې غلامۍ ته حاضر شي او هم د قدرت په وخت کې یو په تخت کېنوي او بل له ځان سره د ذخیره وساتي او که پر تخت ناست غلام غاړه غېږه نه وله او یا یې صادقانه غلامي نه کوله نو په دې ذخیره غلام یې د فشار د قوې په حیث وویروي او یا یې هم مستقیماً پر ځای کېنوي ـ دا کار په نولسمه پېړۍ کې انګرېزانو هم کړی ؤ ، د امیر دوست محمد خان د واکمنۍ په

ketabton.com - The Digital Library

وخت کې شاه شجاع د انګریزانو په غېږ کې و او بیا چې کله شاه شجاع پر تخت کښېنول شو نو امیر دوست محمد خان یې په غېږ کې ورته کښېنولی و. روسانو هم د یو همداسې هدف له پاره په ۱۳۴۵ / ۱۹۶۶ع کال د خلق ګوند په دوو برخو «خلق» او «پرچم» ووېشه، د پرچم پالیسي یې داسې وټاکله چې له حکومت سره هم لاره ولري، بلکه به له یوې خوا ظاهرشاه ته مترقي پاچا وایه او له بلې خوا یې خپل ګوند له محمد داود سره لنډ کړ او د هغه تر بشپړ حمایت لاندې راغی، سردار داود د ۱۳۵۲ ش ۱۹۷۳ع کال کودتا د همدوی په ملاتړ وکړه او پرچمیان د وزارتونو پر څوکیو کښېناستل او خصوصاً د کورنیو چارو د وزارت له خوا اولسوالیو په سلو کې نوي څوکۍ همدې پرچمیانو ته وسپارلی شوې، پرچمیانو د رشوت اخیستلو او نورو فجایعو له لارې د سردار داود حکومت ډېر بدنام او د خلکو نفرت یې ترې پیدا کړ، دا د روسانو له خوا ورسپارل شوی پروګرام و؛ داود ډېر ژر له خلکو نه تجرید او د عام نفرت ور شو، څو کله چې داود په ځان پوه شو او غوښتل یې چې له دې دام نه ځان خلاص کړي، روس د خپلو ذخیره ایجنټانو په وسیله په بېړني او عاجل ډول د خلق او پرچم ګوند ونه سره یو ځای کړل او د دواړو د ګډ عمل له لارې یې د یوې خونړۍ کودتا طرح وکړه، روس په دې لوبه کې د پردې تر شا هرڅه مهیا او چمتو کړل او د پردې پر مخ د ۱۳۵۷ کال د ثور په اوومه نېټه (د ۱۹۷۸ع کال اپریل) خلقیانو او پرچمیانو خونړۍ کودتا

پیل وکړ او څرنګه چې له یوې خوا د سردار داؤد حکومت
له خلکو نه تجرید و، له بلې خوا یې ایډیالوژي او بې خاصیته
و، له بله پلوه مهمې چارې د بې کفایته کسانو په لاس کې وې
او له بلې خوا داؤد ډېر مغرور او په ځان غاوره و؛ په یوه ورځ
کې پرې بریالي شول او په دې وسیله روسانو پر افغانستان باندې
په ۱۹۷۸ع کال کې خونړۍ خو غیرمستقیم تېری وکړ.

روسانو پر افغانستان باندې د دې په زور ورتپل شوي
حکومت ترکیب په داسې ډول راغځته کړ چې د قدرت تول د خلقیانو
لورته درنه کړي او د خپل استعماري پلان له مخې پرچمیان د
اقتدار جنګ ته ار باسي؛ ببرک له دې وېش نه ناراضه شو او
یوځل بیا یې له خلقیانو سره زړه دښمنې راټوې کړه او د روسانو د ترسره
شوي هدف له پاره شوی اتحاد ګډوډ شو؛ په هدې حالت کې روسانو
ببرک له افغانستان څخه د سفیر په جامه کې وویست او د سفارت تر سوا
غلا وروسته یې په خپل څنګ کې کښېناوه، دا د روس له پاره
خلقیانو ته د فشار ډېره ښه قوه وه، که تره کی او امین به د ښې
غلامۍ رول نه لوباوه نو بریژنیف به د ببرک سر له ګرېوانه ورته
راوېیوست او دوی به یې د رقابت په دنیا کې هر ډول غلامۍ او
نکر وهلو ته اړ کړل. خلقیانو د روس له قوماندې سره سم بې ساري
وحشت وکړ، قتل عامونه یې وکړل، په لسهاؤ زره بې ګناه افغانان
یې ووژل، کلي او ښارونه یې وران کړل او په نتیجه کې خلکو ملي
پاڅون وکړ او په څو میاشتو کې د خلقیانو تر نیمایي زیات

ketabton.com - The Digital Library

عسکر او منصبداران مړه ، د خلقیانو حزبي غړي مړدار او د هیواد زیاتې برخې آزادې شوې د اوخت له یوې خوا خلقیان د سقوط په پوله ولاړ وو ، له بلې خوا به د امین خودخواهي کله-کله د بې اجازې غپلو له پاره دی هڅاوه او له بل لوري د خلق دغلامۍ دوره سرته رسیدلې او د لاس پاکولو دا سمال نور زوړ شوی و .

د پېښو په نتیجه کې د شاه شجاعي تاریخ بیا تکرار را رسیدلی و، روسانو له فراري ببرک (کیدړې) سره افغانستان ته د روسي لښکرو د راننوتلو قرارداد وکړ ، پروګرام داسې و چې روسان به د انګریزانو په خلاف له ببرک نه وړاندې افغانستان ته ننوزي ، امین خاین به را نسکوروي ، عسکري قشلې به ونیسي ، راډیو به لاندې کوي او بیا به نو ببرک د روسیې له راډیو نه خپل حکومت اعلانوي په همدې حال کې به د روسیې د راډیو موجونه د افغانستان له راډیو سره یو کیږي او داسې به ښودله کیږي چې ګویا ببرک د افغانستان له راډیو نه غږیږي خو دا نقشه هم خدای رسوا کوله ، روسان د ترمکې او هواله لارې افغانستان ته را ننوتل ، امین یې مړدار کړ خو عسکري قشلې یې لا بشپړې نه وې نیولې او د افغانستان راډیو لا عادي خپرونې کولې او امین د واکمنۍ خبرونه یې نشرول ؛ په همدې وخت کې ببرک له ټاکل شوي پروګرام سره سم د مسکو او تاشکند له راډیو ګانو نه خپله وینا نشر کړه ، امین یې نسکور شوی وباله او ځان یې د انقلابي شورا (!) او د دولت مشر (!) اعلان کړ خو په همدې دقیقه

ketabton.com - The Digital Library

د افغانستان راډیو د امین د حکومت خبرې کولې او د روسانو دا پلان هم رسوا شو.

هو! د ثور تر خونړي کودتا وروسته چې هوښ یې د روسانو غیر مستقیم تېری گڼو، روسانو د ۱۳۵۸ ش (۱۹۷۹ ع) کال د جدي په شپږمه نېټه پر افغانستان باندې مستقیم، بربنډ او له ټولو قوانینو او موازینو نه خلاف تېری وکړ، د دوی تر سل زرو زیاتې لښکرې پر افغانستان را واوښتې او له شاه شجاع ورو ثانی شاه شجاع ببرک تزار مل پسې را روان ؤ.

روسانو هم لکه انگرېزانو چې امیر دوست محمد خان له روس سره په مرسته تورمتی کړی ؤ، امین له امریکا سره په مرسته تورمتی کړ؛ دی یې د «سی، آی، اې» ایجنټ وگڼه او زیاته یې کړه چې که روسان افغانستان ته نه وی راغلی نو امین به افغانستان امریکایانو ته حواله کړی و (؟!) او بریژنیف خو واضح وویل چې: «دا تجاوز وقایوی تجاوز دی او هوښ افغانستان ځکه ونیولی چې روسیې ته د امریکې له خوا خطر متوجه ؤ»؛ روسانو د خپل بې شرمانه تېري له پاره یو بل پرتوگه هم ور واغوست او هغه دا چې هوښ د افغانستان د قانونی حکومت (؟) په بلنه (؟) راغلي یو خو کله چې ترې وپوښتېدل شول: د کوم قانوني حکومت په بلنه؟ ځکه که امین راغوښتي وای نو امین خان در باندې واژه؟ او که ببرک دا کار کړی نو ببرک خو هغه وخت یو فراری ؤ او د هیڅ ترون کولو صلاحیت یې نه درلود؟ دوی بې ځوابه وو خو ببرک

ketabton.com - The Digital Library

څو میاشتې وروسته په سپین سترګې وویل: زه د امین تر هرڅه میاشتې وړاندې کابل ته راغلی وم، له ګوند سره په تماس کې وم او د ګوند غړو دا فیصله(!) کړې ده! دا دی د تجاوز له پاره یو داسې شیرې پرتوګ چې ترڅوا زیات یې هرڅه تر ې ښکاریږي!

تردې وړاندې روسانو خپل تر لاس لاندې د تره کی او امین ګوډاګی حکومتونه په افغانستان کې د عدل او نیاو سمبولونه بلل او ددوی ټول فجایع یې د «امپریالیزم تبلیغ» ګڼله، خو دیوې نوې لوبې له پاره سکوت مات شو او د روس نوي ګوډاګي سترګې پټې او خوله خلاصه کړه، په دې غلط فکر چې ګویا ځان به په خلکو ومني د امین په افشا، کولو یې لاس پورې کړ او د روس د ټولو سپو خلقیانو د فجایعو نه یې داسې پرده پورته کړه:

« (حفیظ الله امین) چې د افغانستان استقلال له خارجي ارتجاع سره په سودا کې واچاوه او زموږ د زرهاو ملیونو سره سم ثروت یې چور او حیف او میل کړ، د افغاني غیورو او ننګیالو خلکو غیرت، شرف او ناموس یې تحقیر او توهین کړل؛ د تل له پاره زموږ د ګران هیواد د ژوند له صحنې نه ایسته کړای شو...»

ده په یوه بله علامانه وینا کې وویل: «که... د افغانستان د شجاع اردو فداکارۍ او د شوروي دوورې او بې شایبې مرستې نه وای نو د عوایه بریالی انقلاب به خپل نوی پړاو ته نه وی ننوتلی او نن به نه یوازې په افغانستان بلکه په منطقه کې یوه لویه تاریخي فاجعه منځ ته راغلې وه، دا دراماتیکه اولویه فاجعه د امین د باند په وسیله

ketabton.com - The Digital Library

د امریکا د استخباراتي اداري سي . آی . اې ، د پیکن درهږی
د توطیې ، د منطقي د ارتجاع ، د سادات ؛ اسرائیلو او د نورو ارتجاعي
ځواکونو سره په ترون اوکډون ، طرح شوې وه ، چې د هغې له مخې یې د
افغانستان نیم او سید و بنکي له منځه وړل ، د هیواد خپلواکي ، ملي
حاکمیت او ارضي تمامیت له منځه وړل کېده او حتی د ایران اسلامي
نهضت چې د آیت الله امام خمیني په وسیله مخ ته راغلی ، کوتهل
کېده او په سیمه کې ترچیلی نه لویه فاجعه پېښېدله (؟) » .
ده لکه شاه شجاع غوندې د روسانو د وحشي متجاوزو لښکرو
په باب وویل : « د شوروی د وسله وال پوځ محدودې قطعې (؟) چې
د افغانستان .... د دولت په قانوني غوښتنه (؟) د بهرنیو
وسله والو تېریو د دفع او له منځه وړلو او زموږ د هېواد د
خپلواکۍ د حاکمیت او ځاوري تمامیت د ساتلو له پاره افغانستان
ته راغلي دي ... . تر هغه وخته به دلته پاتې شي چې د افغانستان
نه د بهرنیو لمسونو ، لاس وهنو او تېریو کوچنۍ اغېزه ورکه او له
منځه یووړل شي او نړولې بهرنۍ لمسونې ، لاسوهنې او تېري د بندولو
له پاره د ربښتینې او معتبر تضمین تأمین شي .» .
ده په هغو لسهاو زرو شهیدانو هم د مکر تمساحي اوښکې تویې کړې
چې خلقیانو د روسانو په قومانده او وسله شهیدان کړي وو ، د دوې
قلتعه (؟) یې واخیسته او په یوه وینا کې یې په پوره بې شرمۍ وویل ؛
« ... تر هر څه وړاندې اجازه را کړئ چې د افغانستان د دیموکراتیک (؟)
جمهوري دولت او حکومت د سیاسي کرنلارې تر وړاندې کولو مخکې د

ketabton.com - The Digital Library

کوند دمرکزي کميټې ... د انقلابي شورا او حکومت او زما ببرک کارمل له خوا چلي ژوري خواشيني او لوي خواخوږۍ او درناوی ... د هغوی پایه اوښکو او په وینو ګډو اوښکو په مناسبت تاسو ته وړاندي کوم چي د حبس او زندان، جبري مهاجرت او تبعید، وحشیانه او غیرانساني زجر او شکنجې او زهوېږد لسهاؤ زرو میندو، پلرونو، ورونو، خویندو، لونو، زامنو، ماشومانو د دسته جمعي شهادت او وژني له امله چي د حفیظ الله امین میرغضب له خوا او د دې انسان وژونکي جلاد په مستقیم امر رامخ ته شوي دي.».

همدا راز لکه څنګه چي شاه شجاع ځان د ملت ضد ګاڼه همداسې یوه وینا د ببرک له خولې م و[illegible] « په خواشینۍ سره باید ووایم چي سره له دې چي رهبري د کارګرې طبقې او ټولو زحمتکښانو په لاس کي ده خو زموږ د دولت د اداری ماشین لا تر اوسه تر ډېره حده د خلکو په ضد دی.»

پر افغانستان باندي د روسانو له دې تېري سره داخل د ملت د نوی ولاړېدنې او پاڅون ضرورت نه و، د افغانستان ټول ملت په تېر یوه نیم کال کي له خلقیانو سره د هیواد په بېلا بېلو برخو کي جنګېدلی و، ځای په ځای یې د خلقیانو لوی - لوی پوځونه له منځه وړي او ډېره روسي وسلې یې تر لاسه کړې وه؛ د کېراله قتل عام، د هرات قتل عام، د ننګرهار او د مزار د د هدادی د فرقو د بالاحصار د قشلې او د ریشخور د عسکري قیامونو کې ټول خلقیانو په وحشت سره تر سره کړي وو. د نورستان، کونړ، څدراڼو، وردګو، بامیانو او نورو ولایاتو سیمو قیامونه هم

ketabton.com - The Digital Library

شوي وو او مجاهدین وسله په لاس په سنګرونو کې ناست وو؛
د روسانو تېري د جهاد ساحه نوره هم پراخه کړه ، د ۱۳۵۸ ش
(۱۹۸۰ع) د دلوې په میاشت کې په هرات او کندهار کې ښاریان
راولاړ شول او په شپو شپو یې د «اللهُ اَکبَرُ» مقدس او
ملکوتي غږونه لوړ کړل او حکومتي تأسیسات یې اور ورته کړه.
په کابل ښار کې هم د همدې کال د کب په دریمه نیټه له ټول ښا
نه د اللهُ اَکبَرُ آسماني غږونه پورته شول د شپګردۍ قیود یې
مات کړل ، د پولیسو له مامورینو نه یې وسلې تر لاسه کړې
او سهار د وخته په ټول ښار کې مظاهرې راووتې ، دوکانونه له یوه
سره وتړل شول ، د «اللهُ اَکبَرُ» چیغې پورته شوې، د روس مرده
باد ، ببرک مرده باد ، روس دې زموږ خاوره پرېږدي ! شعارونه
ورکړل شول ، دولتي ودانیو او موټرو ته اور واچول شو او روسانو
په ډېره وارخطایۍ ټانکونه راوایستل ، پر ځینو د ځوانانو په شهیدانولو
لاس پورې کړ ، الوتکو الوتنې پیل کړې او د ورځ ګردۍ قیود ولګېدل،
جهنمي زندانونو خولې خلاصې کړې او په زرهاؤ افغانان ور واچول شول
بندیان په شپو - شپو وېږي وساتل شول ، په برقي ډنډو ووهل
شول او راز - راز زجرونه ورکړل شول خو د اللهُ اَکبَرُ په ملکوتي
غږ پیل شوی قیام د ډېرې شپې دوامدار پاتې شو ؛ د ۱۳۵۹ کال -
(۱۹۸۰) په پسرلي کې د پوهنتون او لیسو ځوانو او هلکانو د روس په ضد
مظاهرې پیل کړې او د ګولیو په باران کې به ښار ته راوتل او د روس
په ضد به یې شعارونه ورکول . خصوصاً په ځوانو کې په زرهاؤ ملالۍ

ketabton.com - The Digital Library

رامنځ ته شوې اوسیني یې ګولیو ته سپر کړې، د هر زلمي او ځوانۍ په نزه شهیدان شول خو نهضت په میاشتو - میاشتو غلی نشو، پراخ شو، وسیع شو، د افغانستان کوټ - کوټ سنګر - سنګر او بچي - بچي یې عسکر - عسکر شو؛ د ابرپالی او قهرمانانه جهاد په نره دوام لري او دوام به کوي خصوصاً ورورستۍ میاشتې د جهاد د بري یې ساري میاشتې دي او روس او د روس بچیان یې لکه موږک غونډې پخپلو عسکري قرارګاوو کې محصور کړي دي .

تردې وخته پورې د انګریزانو او روسانو لومړنيو تېریو د یونیم سل کلنۍ فاصلې سره - سره یو سبل ته سره ورته لاره وهلې خو د روسانو د تېري موده ولې اوږده شوه ؟ دا یوه مهمه پوښتنه ده او د اوږدېدلو عوامل یې هم ډېر دي .

ددې او هغې جهاد لوی توپیر دادی چې هغه وخت د جهاد قایدان او مشران له کلیو نه راولاړ شول، خلک یې تنظیم کړل او د جهاد د پیل په وخت کې یو په بل پسې کابل ته ورسېدل او هلته په عین حال کې چې د جهاد مشران وو د جبهو قوماندانان هم وو ، د هغو مشرانو ډېروالی د تشتت او تفرق له پاره نه بلکه ددې له پاره وو چې دیوه مشر په شهادت سره یې بل مشر ځای ډک کړي او د جهاد قوماندانې په لاس کې واخلي، هغوی په دې فکر کې نه وو چې د شهیدانو له پاکو وینو نه د موټرو، ماڼیو او مرفه ژوند خاوندان شي بلکه هغوی ترنورو وړاندې سرونه قربانه ته وړاندې کړي وو ، د هغوی ترمنځ د دښمن

ketabton.com - The Digital Library

د نفاق او درز اچولو لاس کار نشوای کولای او ډېر ژر به یې د دښمن د سیسې په صادقانه ډول سره افشاء کولې او په ګډه به یې د دسایسو او وساوسو مخه نیوله. هغوی په مقدس قرآن ټینګ ایمان درلود، سرښندل ورته آسان وو خو په قرآن او سوګند نه درېدل ورته ګران او له ایمانه تېرېدل ښکارېدل.

خو متأسفانه د جهاد داخوا بدله شوې ده، د جهاد مشران له افغانستان نه د باندې او د جهاد له سنګرونو نه دومره لېرې دي چې حتی د دوی غږ یې هم غوږونو ته نه رسېږي، د دوی ډېرښت د دې له پاره نه دی چې د جهاد په صفونو کې ټینګښت راولي بلکه د دې له پاره دی چې د جهاد واحد صفونه په څو برخو ووېشي او کله ـ کله د دې زمینه هم برابره کړي چې یوه مجاهده ډله د بلې مجاهدې ډلې غاړې ته ولوېږي، په خپل منځ کې سره وجنګېږي او اصلي دښمن ترې پاتې شي، همدا راز متأسفانه د جهاد مشران د امارتونو په القابو کې د پاچاهۍ کلتور په تر لاسه کولو بوخت دي او د موټرو، ماڼیو، عیش، راحت او استراحت په لټه کې دي. او هم متأسفانه دښمن د جهاد صفونو ته خپل اوږد او ناولی لاس را غځولی او په تفتین بوخت دی.

خو له دې مایوس کوونکو عواملو سره ـ سره د هیواد په ګوټ ـ ګوټ کې د جهاد ګړندیتوب موږ ډاډه کوي چې دا مقدس جهاد هم د بري پولې ته لنډ شوی او د عیش او نوش کې مصروفو مشرانو

ketabton.com - The Digital Library

په ځای به د جهاد مشري بيا هم هغو اتلو او قهرمانو قوماندانانو ته انتقالېږي چې په سخت ژمي ، لوږه وعزوږو او هوارو د بنتوکې په جهاد بوخت دي او د ګوليو په باران کې د دښمن په لورمخ په وړاندې ورځي او سنګرونه يې يو پر بل پسې له منځه وړي .

هونږ باوري يو لکه څرنګه چې انګرېزانو شرمېدونکې ماته خوړلې همداسې شرمېدونکې ماتې ته روسان هم ور لنډه شوي او د تېرې وحشيانه څپې يې ډېر ژر په تېرېدو دي .

ومن الله التوفيق وعليه التكلان .

ketabton.com - The Digital Library

دریمه برخه :

دبالاحصار ننداره

سُرخرويي يې تل په وينو د دښمن ده
د کابُل بالاحصار کې دا اثر دی

ketabton.com - The Digital Library

د کابل د ښار دروازې غزه د تاریخي لړۍ په ختیځه پېلامه کې د بالاحصار پر تمینه کلا دنګه غاړه ولاړه وه، ټول کابل یې تر نظر لاندې و، د کابل ښار ساتنې د پاخه سنګر په توګه یې په سلهاو کلونه خپله تاریخي وظیفه سرته رسوله او افغاني عسکرو ته یې د تل له پاره په خپل زړه کې ځای ورکړی و.

د ۱۸۳۹ع کال د اوړي یوه دېره تو ده او دوپ ورځ وه، په اصطلاح پېریانو تنورونه اچولي وو، د خوب له لاسه هوا توره ښکاریدله او د رڼا په زړه کې یې یوه توره تیاره خوروله، په هداسې یوه ورځ د بالاحصار دروازې پرانستلې شوې، د افغاني عسکرو پر ځای نا آشنا پوځیان ورته را ننوتل چې سره جونه سره ویښته او شنې وچې - وچې سترګې یې درلودې، دوی راغلل د افغاني عسکرو مورچې یې ونیولې او د کابل ښار ښارنه یې له دې پاخه سنګرنه پیل کړه؛ د ا د انګریزانو د هغه شلو پنځوس زریز پوځ له دلې څخه وو چې ظاهراً افغانستان ته د " دوست "(؟) لښکر په توګه د فرارې شاه شجاع له خوا را بلل شوي وو خو په حقیقت کې شاه شجاع

ketabton.com - The Digital Library

د دوی له خوا افغانستان ته راوستل شوي وُ .

بالاحصار څخه ولوېدو میلمنو ته حیران ـ حیران کتل چې د دې حصار له لمنې سره د توپونو په ډزو سره پاچاېي سلامي وشوه او په دې وسیله په کابل کې د شاه شجاع څخه ولواک حکومت اعلان شو ، پاچا اعلان صادر کړ چې : زه په خپل موروثي تخت کښېناستم او د دوستې قواوې (؟) زما د قانوني حق د راسپارلو له پاره راسره راغلي دي او کله چې زما تخت ټینګ او مخالفین وځپل شي بیا به دا دوستې قواوې بېرته خپل لوی هیواد ته ستنېږي !.

څو بالاحصار په رڼو سترګو کتل چې ورته راغلي شین سترګي میلمنه د کور په هرڅه واکداري کوي او د کور د میړنې په توګه ځان ښيي او حتیٰ د دې زړور (؟) پاچا د خولې خبرې هم د همدې له خوا دیکټې کېږي ؛ دی چوپ او غلي وُ څو دا راز په دې ځاورینو دیوالونو کې محصور پاتې نه شو ، څرګند شو او په ټول هیواد کې افشاء ! .

د افغانستان میړنې او په څپلواکۍ مین ملت د خپل کور غاصب ته له پخوا نه بد ورکړی وُ او س غوسه او قهرجن دا پاڅېد ، د هیواد په کوټ ـ کوټ کې اورېږي ـ ورې غونډې وکړې ، ورې غونډې پسې لويې شوې توحید نشوې ، سرغبرګې شوې ، یولاس شوې ، تر کابل را چاپېر شوې ، د بالاحصار د پخو دیوالونو غونډې يې د مقاومت انساني دیوالونه جوړ کړل ،

ketabton.com - The Digital Library

راغونډ شول او د ۱۸۴۱ع کال د مني د نومبر د دوهمې نېټې د سهار په خړه کې يې د قرآن کريم په محکمې رسۍ باندې د ښځې تړې په کلکو سره پاڅون وکړ او قيام او د بالاحصار لمنې ته يې لاس ور وړ کړ، انګرېزانو يې هم ځلته ايسار کړل، په تشو لاسو خود مقاومت په پولادينو کامو نو مخ په وړاندې ورغلل، شهيدان يې ورکړل او قربانيان! او له هغه دې شهيدانو نه يې زينې جوړې کړې، د بالاحصار لوړو ديوالونو ته پرې ور وختل، ترې ور واوښتل، انګرېزان يې د اور په لمبو کې را ښکېل کړل، د بالاحصار لمن يې د دوی په وينو تکه سره کړه، او د دې تاريخي حصار پاکه غېږ يې د دوی له ناپاکو وجودونو څخه پاکه کړه.

بالاحصار ننداره کوله چې په فريب راغلي دښمن د توري په زور له بالاحصار څخه او بيا له افغانستان څخه وايستل شو او چا چې دا دوستان (؟) رابللي وو د هغه وينې يې هم له دوی سره ګډې کړې.

ډېر کلونه وروسته هم دا شين سترګي ميلمانه يو ځل بيا راغلل، د بالاحصار لوړو ته يې پورته نشوی کتلی او د خپل قهر سه ولو له پاره يې د اور لمبې ور ته کړې. پوځ او سرلوړی بالاحصار د اور خوراک شو خو دښمن ته يې سر ټيټ نه کړ او په کنډ کپرځا په خپل ځای سرلوړی پاتې شو.

کلونه تېر شول او پېړۍ واوښتې بالاحصار هم دا سې سرلوړی تر وتد تېراوه، د خپل وروسته پاتې هېواد ننداره يې کوله

ketabton.com - The Digital Library

خو د خپلو غیورو بچو میړانې او غیرت یې زړه تکیه کړې وه.

د ۱۹۷۹ ع کال د وروستۍ میاشتې وروستۍ شپې ورځې او
دړمې ډېره یخه او خړه پړه ورځ وه ، یخ په رکوټو کې وینه وچوله
د دسمبر ۲۷ ورځ وه چې یوځل بیا د بالاحصار دروازې پرانستل
شوې ، د افغاني عسکرو په ځای بیا هم نا اشنا پوځیان ورته
راننوتل چې د دوی هم سره څونه ، سره ویښته او شنې سترګې
سترګې وې خو فرق د ومره وُ چې هغه نا آشنا میلمانه د عربي ښکیلاک
ځري وو چې د ختیځ له لارې هیواد ته راننوتي وو او دا د
شرقي ښکیلاک بچو ځي وو چې د شمال له لارې یې هیواد ته ننه
کړې وه ؛ دوی هم د افغاني عسکرو مورچې ونیولې او د
کابل ښار څارنه یې له دې پاخه سنګرنه پیل کړه ، هو !
دا د روس د هغه سل زر کسیز پوځ له ډلې څخه وو چې بیا
هم افغانستان ته د دوست (؟) لښکر په توګه د فراري ببرک
له خوا رابلل (؟) شوي وو خو په حقیقت کې ببرک دوی
افغانستان ته راوستلی وُ -

بالاحصار بیا هم خپلو نویو میلمنو ته حیران - حیران کتل
چې د بالاحصار له لوی لوړ سپیکرنه د ببرک خپلواک (؟) حکومت
اعلان شو ، ببرک وویل چې زه د تخت د مستحق په توګه رئیس
جمهور شوم او دوستي قواوې (؟) د افغانستان د ساتلو له پاره
راسره راغلې او کله چې مخالفین وځپل شي او د امپریالیزم لاس غوڅ
ختم شي بیا به دا دوستي قواوې بېرته خپل لوی اوسوله

ketabton.com - The Digital Library

دوست (۹). هیواد ته ستنیږي .

بالاحصار بیا هم کتل چې دا ځل راغلي شین سترګي میلمنه م دکورد میرمني په توګه اختیارات په لاس کې لري او ببرک دیوه لوډسپیکر په حیث غوړمبیږي ، قلقلی کوي او کومی شلوي ، دی بیا هم غلی اوچوپ ؤ خو په شااوخوا کې یې په دې ساړه ژمي کې تاوده سنګرونه جوړېدل اوفقط دوې میاشتې وروسته دحوت په دریمه نېټه داسې هم وشول چې یوځل بیا لکه یونیم سل کاله وړاندې د کابل ښار د ،، الله اکبر،، ملکوتي غږونو په سرواخیست او د هیوادخلک په خپل بې دینه دښمن پسې په تش لاس راپاڅېدل او د دښمن له ټانکونو سره یې غېږې ورکړې ، دا دول والړېدنې یې بیا-بیا ولیدې او ډېر ځل د تورو شپو په زړه کې داسې هم وشول چې د هیواد غیرتي زامنو بیا هم د بالاحصار لمنه ونیوه او د بالاحصار دیوالونه یې د دښمن په وینو ورنګول .

بالاحصار هره شپه او ورځ د هداسې پېښو تماشاچي دی خو د دښمن د ډېرو وینو له پاڅېدنه ورځ په ورځ لا زیاتیږي او داده دی چې هغه ورځ به هم ډېر ژر را ورسیږي چې دا شین سترګي میلمانه یو ځل بیا په دسته جمعي ډول دده په پښو کې قرباني شي .

نن یو سهار د بالاحصار د شرقي دروازې په لمنه کې تېرېدلم چې ور ومې کتل په دروازه کې روسي عسکرو پېره کوله ، په سترګو

ketabton.com - The Digital Library

مې تیاره راغله خوچې لږ وروسته بنه ځیر شوم د دې دروازې هغه دبرین زمریان چې د افغانی عسکرو ترځنګ به یې سرونه بنکاریدل هم له منځه وړل شوي وو، ما په دې دبرینو زمرو پسې د تأسف سر خوځاوه چې یوناڅاپه مې د «شهدای صالحین» په لوړ د بالاحصار په لوړ اوسلوړي دیوال چې زوړ شوی ؤخو نسکور شوی نه ؤ، سترګې ولګیدې، بالاحصار ننداره کوله، د لمر زرینو وړانګو یې د منځ وړې وړې شکې ځلولې اوپه دې ځلا کې یې د حال په ژبه ویل:

«خیر دی که دښمنانو زما د لمنې دبرین زمریان له منځه یوړل خوله مانه تاو راتاو د وطن زمري بچیان میړنی مقابلې ته چمتودي اوماپه دې سترګو لیدلي چې داخل به هم دا زمریان داسې بریالی کیږی لکه څوځله چې دخپلو قوي دښمنانو په مقابل کې بریالی شوی اوپه تش لاس یې خپل زوروړ دښمن زما په پښو کې قربانی کړي دی!» .

پښتو ته نه ځي هسکه غاړه به اوسیږي
زمانه ده، حادثې دي، زموږ سر دی

(پای)

---

ketabton.com - The Digital Library

ضمیمه

ketabton.com - The Digital Library

د ليکوال نور چاپي آثار

۱- « پوهنه او پښتو ادب » (د علم او پوهې په ارزښت باندې د پښتو شاعرانو نظريې) ؛ په « پوهنه » مجله کې پرله پسې خپور شوی دی ؛ ۱۳۴۱ ش / ۱۹۶۲ ع .

۲ - « ولي » (ددې کلمې پر ۳۳ معناوو څېړنه) ؛ په پوهنه کې پرله پسې خپور شوی ؛ ۱۳۴۳ ش / ۱۹۶۴ ع .

۳ - « سکروټې » (د انتقادي شعرونو مجموعه) ؛ ۱۳۴۵ ش / ۱۹۶۶ ع

۴- « په پښتو نظم کې د تاريخ استخراج » (څېړنه) ، دا رساله لومړی په « آريانا » مجله او بيا په « کابل » مجله کې خپره شوې ده ؛ ۱۳۴۵ ش / ۱۹۶۶ ع .

۵ - « برېښ » (انتقادي او انقلابي شعرونه) ؛ د شهيد پاينې حنيفي له « سپېده » نومې شعرونو سره يوځای ؛ ۱۳۴۶ ش / ۱۹۶۷ ع .

۶ - « د هوسکو ناري » (د شفاهي منظوم تاريخ يوه مجموعه) ، ناشر : « پښتون کتاب فروشي » ؛ ۱۳۴۹ ش / ۱۹۷۰ ع .

۷ - « د خلکو سندرې » (د پښتو اولسي ادب د ډولونو معرفي او تجزيه) ، ناشر : « د افغانستان د تاريخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۴۹ ش / ۱۹۷۰ ع .

۸ - « د پښتو پخوانۍ تذکرې » (د پښتو تذکرو تذکره) ؛ ناشر :

ketabton.com - The Digital Library

« د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع .

۹ - « د افغانستان لومړنۍ کاغذي پیسې » ، (په افغانستان کې د کاغذی پیسو تاریخچه) ؛ په « آریانا » مجله کې خپره شوې ، ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع .

۱۰ - « د سقراط محاکمه » (د افلاطون لیکنه) ؛ په پښتو ژباړه ؛ د « زیري » په جریده کې پرله پسې خپور شوی ، ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع کال .

۱۱ - « سقراط په زندان کې » (د افلاطون لیکنه) ؛ په پښتو ژباړه ؛ د « زیري » په جریده کې پرله پسې خپور شوی ، ۱۳۵۱ ش / ۱۹۷۲ ع کال .

۱۲ - « د تاریخ ټولنې کتابونه » (اختصاصی ببلیوګرافی) ؛ ناشر : « د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۵۱ ش / ۱۹۷۲ ع .

۱۳ - « د جمهوریت ورمې » (د جمهوریت په باب د ویلو شعرونو مجموعه) ؛ ناشر : « پښتو ټولنه » د « کابل مجلې » اداره ؛ ۱۳۵۲ ش / ۱۹۷۳ ع .

۱۴ - « ادبي ستوري » - لومړی ټوک - (د لرغونو شاعرانو تذکره) ناشر : « پښتو ټولنه » ؛ ۱۳۵۳ ش / ۱۹۷۴ ع .

۱۵ - « پښتو پانګه » - لومړی ټوک (کتاب پېژندنه) ؛ ناشر : « پښتو ټولنه » ، ۱۳۵۴ ش / ۱۹۷۵ ع .

۱۶ - « تېر یادونه » (د ملي ویاړنو په یاد کې ویلې شعرونه) ؛ ناشر : « د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۵۴ / ۱۹۷۵ ع .

ketabton.com - The Digital Library

۱۷ - « د روښان یاد » (د بایزید روښان د بین المللی سمینار د مقالو مجموعه) - ټولونه - ناشر : « پښتو ټولنه » ؛ ۱۳۵۵ش / ۱۹۷۶ ع .

۱۸ - « روښاني لیکنې » (د روښانیانو د آثار و معرفي) ، ناشر : لومړی ځل په « آریانا » مجله او بیا په « روښان یاد » کې چاپ شوي ؛ ۱۳۵۵ش / ۱۹۷۶ ع .

۱۹ - « خواجه عبدالله انصاري او د ده مناجاتونه » (د خواجه کتابتون او په مسجع نثر د ده د مناجاتونو ژباړه) ؛ ناشر : « د پښتو د پرمختیا او پیاوړتیا آمریت » ؛ ۱۳۵۵ش / ۱۹۷۶ع .

۲۰ - « پښتو د پېړیو په پوړیو کې » (د پښتو ادب پولنډ جاج) ؛ دا اثر لومړی د ۱۳۵۵ کال په « افغانستان کالنی » کې او بیا په « نقش فرهنگی افغانستان » نومی کتاب کې خپور شوی ؛ ۱۳۵۵ش - ۱۹۷۶ ع .

۲۱ - « فولکلور د علم مور » (پر علمي پرمختګونو باندې د فولکلوري فکر اثر) ؛ دا کتاب د « فولکلور » په مجله کې پرله پسې خپور شوی ، ۱۳۵۵ - ۱۳۵۶ ش / ۱۹۷۶ - ۱۹۷۷ ع .

۲۲ - « پښتو ادبي ټولنې » (د ادبي ټولنو او مرکنو پېژندګلوي) ؛ په « پلوشه » مجله کې پرله پسې خپره شوې ، ۱۳۵۵ - ۱۳۵۷ش کلونو پوری / ۷۶ - ۱۹۷۸ ع .

۲۳ - « ای هیوادها! ای هیوادها! » (د هیواد په ستاینه کې شعر و نه) ؛ ناشر : پښتو ټولنه » ، د « زیری » جریدې اداره ؛ ۱۳۵۶ش / ۱۹۷۷ع .

ketabton.com - The Digital Library

۲۴ - « پښتو خپرونې » (د پښتو جريدو، ورځپاڼو او مجلو پېژندګلوي) ؛ ناشر : « د پښتو د پرمختيا او پيا وړتيا آمريت » ۱۳۵٦ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۵ - « په افغانستان کې د ژورنالیزم تاریخچه » ؛ ترجمه او تألیف ؛ ناشر : « د تاریخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۵٦ ش/ ۱۹۷۷ ع .

(د اثر يوازې سل نسخې نشر او پاتې د خلقيانو په وحشي دوره کې په مطبعه کې سانسور او د اور خوراک شو) .

۲٦ - « پښتو کتاب ښود » (د پښتو د يونيم زر ټوکو چاپي کتابونو فهرست) ؛ ناشر : « د بيهقي کتاب خپرولو موسسه » ؛ ۱۳۵٦ ش / ۱۹۷۷ ع .

۲۷ - « معرفة الافغانی » (د پښتو لومړنی ژبنی کتاب ، د پیر محمد کاکړ تألیف) ؛ سریزه او د متن برابرول ؛ ناشر : د اطلاعاتو او کلتور وزارت ، د ننګرهار مجلې مديريت ؛ ۱۳۵٦ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۸ - « د رحمان بابا دیوان » ؛ د انتقادي متن مقدمه ، د متن مرتب : محمد عارف غروال ؛ ناشر : « پښتو ټولنه » ؛ ۱۳۵٦ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۹ - « د پښتو نخواد شعر هار و بهار » (د فرانسوي مستشرق - دارمستتر ټولونه) ؛ د مقدمو پښتو ترجمه او چاپ ته چمتوکول ؛ ناشر : پښتو ټولنه ، ۱۳۵٦ ش / ۱۹۷۷ ع .

۳۰ - « پښتو پانګه » (دوهم ټوک) - د پښتو آثارو ببليوګرافي ؛ ناشر : پښتو ټولنه ، ۱۳۵٦ ش / ۱۹۷۷ ع .

۳۱ - « د سره غره ګلونه » (د پښتو څلورو تنو لرغونو شاعرانو -

ketabton.com - The Digital Library

مشرحه تذکره)، د ښاغلي زلمی هیوادمل په ملتیا - لومړۍ د «زیرۍ» د ۱۳۵۷ کال په کالنۍ کې او بیا د امان کتاب چاپولو موسسې ځانګړې نشر کړه؛ ۱۳۵۷ ش / ۱۹۷۸ع .

۳۲ - « دارالامان - ښار او ماڼۍ » (د دارالامان د جوړېدو تاریخچه) ؛ په « آریانا » مجله کې خپور شوی ، ۱۳۵۷ ش/ ۱۹۷۸ع.

۳۳ - « شوب » (د جهاد د شعرونو مجموعه) ، د سمون په مستعار نامه - ناشر : امان کتاب ؛ ۱۳۵۸ ش / ۱۹۷۹ع؛ پېښور .

۳۴ - « ناسیونالیزم او ملي مسایل » (د ملو پوښتنو او ځوابونو په بڼه د افغانستان د تولني ، ملي هیلو او ارتیاوو او مقدس جهاد ساده سیاسي شېړنه) - د سمون په مستعار نامه - ناشر: د «اسد» اداره ؛ ۱۳۵۸ ش/ ۱۹۷۹ع ، پېښور .

۳۵ - « ادبي ستوري » - دوهم ټوک - ناشر: د هنر او کلتور ریاست ۱۳۵۹ ش / ۱۹۸۰ع .

۳۶ - « ادبي ستوري » - دریم ټوک — په خواره ډول د «زیرۍ» په جریده او «کابل» مجله کې خپور شوی؛ ۱۳۵۹-۱۳۶۰ش/ ۱۹۸۰-۱۹۸۱ع .

۳۷ - « د واصل روښاني الفنامې » ؛ (مقدمه - تصحیح او لغتنامه)؛ په « کابل مجله کې خپره شوې ؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ع .

۳۸ - « د پښتونخوا ادب » (د پښتو د معاصر ادب د ولونه او اصناف څېړې) ؛ ناشر د کابل پوهنتون ، د اثر د افغان یاد نومې مجموعه کې خپور شوی دی)؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ع .

ketabton.com - The Digital Library

۳۹ - «ژب پالنه» (پښتو ژبې د پالنې او روزنې تاریخ)؛
ناشر: د افغانستان د علومو اکاډیمی؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ع .

۴۰ - «ناوې پښه اخله سپرېږه!» (د پښتنې ودونو پر دودونو یوه څېړنه)؛ دا رساله په راډیو افغانستان کې پر له پسې یو کال خپره شوې ده؛ ۱۳۶۰ش / ۱۹۸۱ع .

۴۱ - «د نیمو شپو سندرې خوند کړي» (د پښتو پر اولسي ادب یوه نوې څېړنه)؛ ددې اثر یوه برخه د ښاغلي غروال د «غزنې سندرې» کتاب د مقدمې په توګه خپره شوې او انګرېزي ترجمه یې د پښتو څېړنو د نړیوال مرکز په «پښتو» مجله کې پر له پسې نشر شوې ده؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ع .

۴۲ - «زرینې څانګې» (د پښتو د تخلیقي ادب ډولونه)؛ لومړی د «زیری» د ۱۳۶۰ کال په ګڼو او بیا ځانګړې خپره شوې ده؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ع .

۴۳ - «زنځیرونه» (د خوشال خان خټک په یوه اثر تحقیق)؛ دا اثر یوه برخه کابل مجلې خپره کړې؛ ۱۳۶۱ش / ۱۹۸۲ع .

۴۴ - «پښتو ډرامه» (د پښتو ډرامې تاریخ)؛ ناشر: د افغانستان د علومو اکاډیمی؛ ۱۳۶۱ ش / ۱۹۸۲ ع .

۴۵ - «په افغانستان کې د سید جمال الدین افغان خدمتونه» ناشر: سنټرل ایشیا، پېښور پوهنتون ۱۳۶۲ ش / ۱۹۸۳ ع .

۴۶ - «اورونه او ویرونه» (د انقلاب د دورې شعرونه) ناشر: امان کتاب، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع، پېښور .

ketabton.com - The Digital Library

۴۷ ـ « د شمال له خوا شمال دی » (شعرونه) ، ناشر : امان کتاب ، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع ، پېښور

۴۸ ـ « زندان » (شعرونه) ، ناشر : امان کتاب ، ۱۳۶۳ ش/۱۹۸۴ ع

۴۹ ـ « د وینو بهیر » (شعرونه) ؛ ناشر : امان کتاب ۱۳۶۳ ش/۱۹۸۴ ع

۵۰ ـ « انجام » (شعرونه) ؛ امان کتاب ، ۱۳۶۳ ش/ ۱۹۸۴ ع .

۵۱ ـ « تصویر » (شعرونه) ؛ امان کتاب ، ۱۳۶۳ ش/۱۹۸۴ ع .

۵۲ - ورک زوی څنګه پیدا شو ؟

د اخوند احمد رح تألیف ، مقدمه او سمون ، په ۱۳۶۴ کال د امان کتاب خپرونه .

۵۳ ـ حدیث خون ، د استاد پژواک څو جهادی شعرونه ، د محمد روحانی میهنی ټولونه ، سریزه او ژوند لیک ، امان کتاب ۱۳۶۴ ش .

۵۴ ـ فالنامه ، د خوشال خان خټک ، سریزه ـ سمون او لغتنامه د پېښور پښتو اکیډمۍ خپرونه ، ۱۹۸۵ ع کال .

یادونه : د « ۸ » نومره کتاب « پښتو پخوانۍ تذکرې » پاتې لړۍ د « پښتو او سنۍ تذکرې » په نامه پروفیسور ولی محمد خان سیال کاکړ کښلې چې د چاپ له پاره چمتوده ، همدا راز د « ۲۲ » نومره کتاب « د پښتو ادبي تهولنې » د دوهم ټوک لیکلو له پاره ځوان لیکوال او شاعر ښاغلی شیخ نورعلی نور اقدام کړی او انشاءالله ژر به چاپ ته چمتو شي .

ketabton.com - The Digital Library

B
4·36
RAF
1611

امان

د امان کتاب له چپرونو څخه

پېښور

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English